

Nr 47

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser för Aktiebolaget Industrikredits utlåning, m. m.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 305 i första kammaren av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.* och nr 373 i andra kammaren av herr *Stenberg m. fl.*, har motionärerna, som förutsett att det förslag som nu framlagts från Svenska bankföreningen att förbättra de mindre företagens tillgång till långfristigt kapital skall från vederbörande myndigheters sida behandlas med all skyndsamhet, föreslagit, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om sådana förändringar i AB Industrikredits bolagsordning, att kravet på säkerheter för därifrån utlånade lån göres mindre rigoröst särskilt med hänsyn till behovet att tillgodose även ansökningar om s. k. förtroendekrediter, att AB Industrikredit medges avsevärt vidgade upplåningsmöjligheter, att möjligheter skapas att tillgodose även mera långsiktiga kreditbehov inom distributionsledet såsom detaljhandeln, att den nedlagda utredningen rörande den mindre företagsamhetens lokalproblem utan dröjsmål återupptages och bringas till fullbordan och att utredningen även till beaktande upptager de med lokalproblemen sammanhängande finansieringsproblemen, samt att riksdagen i övrigt måtte beakta i motionerna anförda synpunkter.

Beträffande motiveringen för denna hemställan torde, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, få hänvisas till motionen II: 373.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden från *fullmäktige i riksbanken, Svenska bankföreningen, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Svensk industriförening, Svenska företagares riksförbund* och styrelsen för *Aktiebolaget Industrikredit*.

Fullmäktige i riksbanken har anført följande:

Svårigheterna för smärre företag att erhålla långfristig kredit beror måhända i någon mån på att de lån de efterfrågar inte är av sådan storleksordning, att obligationsemissioner kan förekomma. Kapitalbehoven i ett växande företag är emellertid ofta mycket stora i förhållande till rörelsen, och proportionen företag som icke lyckas hävda sig i konkurrensen är relativt stor. Även i de fall, då säkerheter formellt kan ställas, får långivningen till småföretag ofta i hög grad karaktären av förtroendekrediter, som ställer stora krav på kreditvärdighetsbedömningen redan vid en kortfristig utlåning. Just förtroendekaraktären hos krediterna gör också, att en långfristig form för dem oftast är svår att uppnå, och man bör icke överskatta möjligheterna att lösa

detta problem genom inrättandet av speciella kreditinrättningar med liberala utlåningsregler. Det torde t. ex. vara helt uteslutet för ett institut av typen Industrikredit att kunna låna upp pengar på för småindustrien acceptabla villkor, om institutet i fråga icke kan ställa goda säkerheter för sina långfristiga revers- eller obligationslån. Och sådana säkerheter kan icke ställas, om institutets egen långivning, som motionärerna föreslår, skall grundas på låntagarnas »personliga egenskaper: framåtanda, teknisk och kommersiell begåvning, gott ekonomiskt förstånd och god moral». En uppmjukning enligt motionärernas förslag av säkerhetskraven vid AB Industrikredits långivning, t. ex. för att bereda möjligheter till långfristiga krediter för detaljhandeln, kan därför sägas med all sannolikhet komma att få till följd, att villkoren och möjligheterna för institutets upplåning försämrats.

I motionerna föreslås vidare, att AB Industrikredit medges avsevärt vidgade upplåningsmöjligheter. Härvid syftar motionärerna på den övre gräns för bolagets prioriterade upplåning hos försäkringsinstitutet, som riksbanken medgivit. Begränsningen har tillkommit som ett led i strävandena att bereda största möjliga utrymme hos försäkringsinstitutet för bl. a. bostadsupplåningen. Såvitt riksbanken har sig bekant torde den för år 1958 medgivna kreditramen dock ha varit tillräcklig för att bolaget skulle kunna helt tillfredsställa den efterfrågan på lån som framkommit. För innevarande år har riksbanken medgivit en ytterligare vidgad kreditram.

På grundval av det anförda avstyrker fullmäktige att motionärernas förslag i vad de avser AB Industrikredit föranleder någon riksdagens åtgärd.

Mot fullmäktiges beslut har reservation anmälts av herr *Kollberg*, vilken anförde:

Med hänsyn till den stora betydelse, som en förbättring av de mindre företagens tillgång av långfristigt kapital har, anser jag, att fullmäktige bort tillstyrka motionen i vad den avser översyn av AB Industrikredits utlåningsbestämmelser.

Styrelsen för AB Industrikredit har lämnat följande upplysningar.

Aktiebolaget Industrikredit har under år 1958 utlämnat nya lån till ett belopp av 10,8 milj. kronor. Denna utlåningssiffra har endast överträffats en gång, nämligen år 1948. Samtidigt har på tidigare lån återbetalats 6 milj. kronor. Bolagets nettoutlåning har således under 1958 ökat med 4,8 till 60,4 milj. kronor. Vad bolagets upplåning beträffar har nya reverslån hos försäkringsbolag under 1958 upptagits till ett belopp av 9 milj. kronor. Ingen ansökan om lån i bolaget har under år 1958 avslagits på grund av brist på medel.

Såsom bl. a. av de ifrågavarande motionerna framgår har förslag om skapandet av ett nytt kreditinstitut, avsett för långfristig finansiering av mindre och medelstora näringsföretag, utarbetats inom Svenska Bankföreningen och förelagts Kungl. Maj:t. Det torde få förutsättas att frågan om Aktiebolaget Industrikredits framtida verksamhetsområde och verksamhetsform prövas i samband med ställningstagandet till Bankföreningens framställning, då ju det föreslagna nya institutets arbetsuppgifter i stor utsträckning redan täckas genom den verksamhet, som bedrivs av Aktiebolaget Industrikredit. Svenska Bankföreningens framställning till Kungl. Maj:t har remitterats till

Aktiebolaget Industrikredits styrelse för yttrande. Styrelsen avser att i det sammanhanget närmare ingå på frågan om Aktiebolaget Industrikredits framtida verksamhet, varvid även i vart fall vissa av de i motionerna berörda frågorna torde komma att bli föremål för behandling. Styrelsen anser under sådana förhållanden att de ifrågakvarande motionerna, i den mån de beröra Aktiebolaget Industrikredit, icke f. n. böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Svenska bankföreningen instämmer i motionärernas uttalande om att de lånemöjligheter som för närvarande kan erbjudas av AB Industrikredit måste anses otillräckliga. Detta är en av anledningarna till att affärsbankerna, såsom omnämnes i motionerna, nyligen gjort framställning till Kungl. Maj:t om att få bilda ett eget institut för långfristig finansiering av mindre och medelstora näringsföretag här i riket. Enligt planerna skall detta nya bolag kunna tillämpa mindre stränga krav på säkerheter än som nu måste iakttagas av AB Industrikredit, och det skall även i viss utsträckning kunna lämna rena förtroendekrediter. Det har förutsatts att bolaget därvid skall samarbeta med bankerna och draga nytta av deras erfarenhet och organisatoriska resurser. I övrigt må nämnas, att bolagets verksamhet ej skall vara begränsad till någon viss bransch, utan lånemöjligheter skall stå öppna såväl för industrier som för företag inom handel, hantverk och servicenäringar. Bolaget avses vid bildandet skola få ett aktiekapital av 5 000 000 kronor och skall i övrigt anskaffa medel till sin utlåningsverksamhet genom egen upplåning.

Eftersom syftet med affärsbankernas nyssnämnda initiativ sålunda är detsamma som motionärerna vill uppnå med sina yrkanden om vidgade utlåningsmöjligheter för AB Industrikredit, vill det förefalla bankföreningen som om sistnämnda fråga lämpligen borde få anstå till dess Kungl. Maj:t fattat ståndpunkt till det av bankerna framlagda förslaget. Innan så skett torde det nämligen icke vara möjligt att göra en allsidig bedömning av förutsättningarna för AB Industrikredits fortsatta verksamhet.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Svensk industriförening och *Svenska företagares riksförbund* har tillstyrkt motionärernas förslag och uttalat sitt gillande av i motionerna framförda synpunkter.

Utskottet

Motionärerna framhåller inledningsvis, att de mindre företagen svarar för en betydande del av landets produktion och att ett centralt problem för denna näringsgrupp är möjligheten att erhålla långa krediter. De kreditmöjligheter som står till buds genom statsgaranterade lån, företagarföreningar, AB Industrikredit och kommerskollegii utlåningsverksamhet anses ha varit alltför begränsade till sitt omfång eller ställt så stora krav på säker-

het att lånemöjligheterna därigenom inskränkts. Vidare understryks att tendensen mot ökad ekonomisk integration kommer att öka behovet av långa krediter. Motionärerna hänvisar också till de åtgärder som i Förenade staterna vidtagits för att främja den mindre företagsamhetens investeringar. Vidare berörs i motionen frågan om en differentierad skatt med hänsyn till företagets omslutning.

Mot denna bakgrund föreslås att sådana förändringar skall genomföras i AB Industrikredits bolagsordning att kravet på säkerheter för därifrån utlämnade lån göres mindre rigorösa, särskilt med hänsyn till behovet att tillgodose även ansökningar om s. k. förtroendekrediter samt vidare att AB Industrikredit skall medges avsevärt vidgade upplåningsmöjligheter.

Motionärerna hemställer också om att möjligheter skall skapas att tillgodose även mera långsiktiga kreditbehov inom distributionsledet såsom detaljhandeln samt att den nedlagda utredningen rörande den mindre företagsamhetens lokalproblem utan dröjsmål återupptages.

Vad till en början angår AB Industrikredits utlåningsverksamhet vill utskottet framhålla, att — sedan motionerna avlämnats — överläggningar inletts mellan styrelsen för AB Industrikredit och affärsbankerna om en vidgning av utlåningen, i samband varmed även kraven på säkerheter etc. kommer att övervägas. Enligt vad utskottet inhämtat är dessa överläggningar i det närmaste avslutade, och en framställning i ärendet torde komma att ingivas till Kungl. Maj:t före årets utgång. Därest det av AB Industrikredit framlagda förslaget godtages torde härav följa att affärsbankerna kommer att återtaga sin framställning till Kungl. Maj:t om att få bilda ett eget institut för långfristig finansiering av mindre och medelstora näringsföretag här i riket. Något initiativ från riksdagen synes således icke påkallat i anledning av vad motionen i denna del innehåller.

Utskottet vill erinra om att frågan om behovet av långfristiga krediter inom distributionsledet behandlades av utskottet i utlåtandet nr 25 till 1958 års A-riksdag i anledning av en inom andra kammaren i ämnet väckt motion. Utskottet framhöll härvid bl. a. att det kunde förtjäna övervägas att utreda spörsmålet om detaljhandels ställning när det gäller statliga stödåtgärder på kreditområdet men ansåg att förutsättningarna för en sådan utredning torde vara lättare att bedöma när utredningen för översyn av kreditstödet åt hantverk och småindustri avslutat sitt arbete. Sistnämnda utredning har den 31 mars 1959 avlämnat sitt betänkande till statsrådet och chefen för handelsdepartementet. Enligt vad som upplysts behandlas utredningens förslag för närvarande i handelsdepartementet, och resultatet av övervägandena torde komma att redovisas för riksdagen nästa år. I avvaktan härpå anser utskottet att något initiativ från riksdagens sida icke nu är påkallat i syfte att skapa särskilda möjligheter för att tillgodose mera långsiktiga kreditbehov inom distributionsledet.

Även frågan om småföretagens lokalfrågor behandlades av 1958 års A-riksdag (bankoutskottets utl. nr 26). Utskottet framhöll härvid bl. a., att utredningen för översyn av kreditstödet åt hantverk och småindustri i viss utsträckning komme att behandla hithörande frågor. Det ansågs därför föreliggande skäl att i vart fall avvakta resultatet av detta utredningsarbete innan ytterligare åtgärder vidtoges på detta område. Lokalfrågorna har också erhållit sin belysning i det av utredningen avlämnade betänkandet och anledning saknas därför för riksdagen att nu fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på dessa spörsmål.

Vidkommande slutligen frågan om differentierad skatt torde det icke ankomma på bankoutskottet att ingå på en prövning av denna.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 305 och II: 373 — i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet anført — icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 december 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård, Larsson, Nils Theodor, Ståhle, Mannerskantz och Danmans;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita, Löfgren, Andersson i Ronneby, Persson i Appuna, Agerberg, Börjesson och Nordgren.

Reservationer

1) av herrar *Larsson, Nils Theodor*, och *Börjesson*, som ansett att utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

Såsom i de förevarande motionerna framhålles är näringslivet i många avseenden beroende av statsmakternas ekonomiska och finanspolitiska åtgärder. Särskilt gäller detta de mindre företagen, som har begränsade möjligheter till självfinansiering men samtidigt ofta har större svårigheter än stora företag att få krediter. Den skärpta konkurrens på utlandsmarknaden, som kan väntas främst i följd av sex- och sjustatsmarknaderna, och de omställningssvårigheter, inför vilka särskilt vissa delar av småföretagsamheten

härvid ställes, gör det enligt utskottets mening nödvändigt, att ökad uppmärksamhet ägnas nämnda problem.

Det är enligt utskottets mening en stor brist, att det inte finns någon form av långfristig kreditgivning, som kan tillgodose de mindre företagens behov. I de förevarande motionerna föreslås sådan ändring av det halvstatliga företaget AB Industrikredits utlåningsbestämmelser, att de mindre företagen kan beredas ökade möjligheter till långfristiga krediter. Utskottet har sig bekant, att — sedan affärsbankerna hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att få bilda ett eget institut för långfristig finansiering av mindre och medelstora företag — överläggningar inletts mellan styrelsen för AB Industrikredit och affärsbankerna om en vidgning av utlåningen genom AB Industrikredit. Det är enligt utskottets mening angeläget att dessa strävanden till förbättrade möjligheter till långfristiga krediter för mindre företag snarast fullföljes. Härvid bör, såsom framhålles i de förevarande motionerna, även behovet av långfristiga krediter inom distributionsledet, såsom inom detaljhandeln, beaktas.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågan om långfristig kreditgivning till hantverk och småindustri tidigare behandlats av riksdagen, senast av 1958 års B-riksdag, som hemställde, att frågan skulle få övervägas av utredningen för översyn av kreditstödet åt hantverk och småindustri. Nämnda utredning (SOU 1959: 7) har emellertid inte upptagit frågan till behandling. Därest det skulle visa sig, att behovet av långfristiga krediter till mindre företag inte på tillfredsställande sätt kan tillgodoses genom omorganisation av AB Industrikredit, bör andra former för frågans lösning övervägas.

Särskilt vill utskottet härvid rikta uppmärksamheten på den förändring av kreditmarknaden, som måste följa med uppbyggandet av fonden för den obligatoriska tilläggs pensioneringen. 1957 års pensionskommitté har i sin promemoria (SOU 1958: 4) framhållit, att fonderingen av pensionsavgifterna aktualiserar bl. a. frågan om upprättande av nya hypoteksinstitut, som till obligationsmarknadens låneformer transformerar kreditefterfrågan från låntagare, som hittills inte tagit denna marknads resurser i anspråk, bl. a. medelstora och mindre industriföretag samt företag inom handel och andra servicenäringar. Denna fråga borde enligt pensionskommittén snarast prövas. Utskottet vill understryka angelägenheten av att näringslivet och särskilt de mindre företagen beredes möjligheter till långfristiga lån från pensionsfonden i så stor utsträckning som möjligt samt av att denna fråga snarast upptages till prövning.

I de förevarande motionerna föreslås vidare, att den nedlagda utredningen rörande den mindre företagsamhetens lokalproblem skall återupptagas och att utredningen till beaktande även skall upptaga de med lokalproblemen sammanhängande finansieringsproblemen. Då utredningen om översyn av

det statliga kreditstödet åt hantverk och småindustri inte upptagit denna fråga i hela dess sammanhang, delar utskottet motionärernas uppfattning om att den nedlagda utredningen i någon form bör återupptagas.

Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning om att en differentiering av beskattningen till förmån för de mindre företagen bör övervägas i syfte att ge desamma ökade finansieringsmöjligheter. Innevarande år har motioner i detta syfte — I: 289 och II: 359 — efter utlåtande av bevillningsutskottet behandlats av riksdagen. Även om det inte ankommer på bankoutskottet att upptaga nämnda beskattningsfråga till prövning, har utskottet dock vela ge sin uppfattning till känna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 305 och II: 373 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anført.

2) av herrar *Danmans* och *Löfgren*, som ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande:

Motionärerna framhåller — — — i riket. (= utskottet)

Utskottet instämmer i de i ovannämnda motioner framförda synpunkterna beträffande de för AB Industrikredit gällande bestämmelserna för upplåning och utlåning. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse att överläggningarna mellan AB Industrikredit och affärsbankerna nu synes kunna leda till resultat, som i sak överensstämmer med vad motionärerna har åsyftat.

Då frågan enligt utskottets mening är av synnerlig vikt anser utskottet det önskvärt, att riksdagen så snart som möjligt får tillfälle att ta ställning till de framkomna förslagen. Utskottet förutsätter därför att Kungl. Maj:t förelägger 1960 års riksdag proposition i ämnet.

Utskottet vill — — — nästa år. (= utskottet)

Även beträffande spørsmålet om detaljhandelns ställning när det gäller statliga stödåtgärder på kreditområdet biträder utskottet den uppfattningen som framförts i den nämnda motionen. Då denna fråga i viss mån torde sammanhänga med frågan om AB Industrikredits lånebestämmelser och med de för AB Industrikredit gällande villkoren i övrigt anser utskottet att förslag bör föreläggas 1960 års riksdag i syfte att skapa möjligheter att tillgodose även mera långsiktiga kreditbehov inom distributionsledet, såsom detaljhandeln.

Även frågan — — — detta område. (= utskottet)

Utskottet anser visserligen att nedläggandet av den utredning som ägnade sig speciellt åt lokalfrågorna var en olycklig åtgärd och att denna utredning

borde ha återupptagits. Så har nu inte skett. Efter det motionerna väckts i början av årets riksdag, har den nämnda utredningen för översyn av kreditstödet för hantverk och småindustri redovisat sitt betänkande. Den har även behandlat den mindre industrins lokalproblem, och dess förslag är f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

I det läge frågan om småföretagens lokalproblem således befinner sig, vill utskottet inte nu tillstyrka att en ny utredning härom tillsättes, då detta kan befaras leda till en ytterligare försening av frågan.

Även frågan om det allmännas stöd till lösning av de mindre företagens lokalproblem sammanhänger med utformningen av AB Industrikredits framtida långivning och verksamhet.

Utskottet tillmäter denna fråga den största betydelse och utgår ifrån att utredningens förslag i denna del kommer att leda till positiva åtgärder från Kungl. Maj:ts sida.

Vidkommande slutligen frågan om differentierad skatt anser utskottet att denna fråga, som är av betydelse för mindre företag inom handel och industri, är förtjänt av närmare övervägande. Det torde dock inte ankomma på bankoutskottet att ingå på en prövning härom.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med anledning av motionerna I: 305 och II: 373 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad utskottet anför.

3) av herrar *Mannerskantz*, *Agerberg* och *Nordgren*.